

borbah konvertitov Jörgensna, Roberta Hughga Bensona, Alberta Ruvillea in Karla Krogh-Tonninga pred odločitvijo za prestop v katoliško Cerkev in o njihovi notranji sreči in soglasju po konverziji.

Tretji del obravnava okultne pojave glede na vprašanje, v koliko res presegajo meje človeške duševnosti in bi jih bilo torej treba pripisovati »duhovom«. Glede hipnotizma prihaja do zaključkov, ki ne zahtevajo nič prekonaravnega, dočim v spiritističnih pojavih ostaja mimo prevar in naravno lahko razložljivih pojavov v resnici nekaj teže razložljivih pojavov, za katere pa tudi ni dokazov, da bi se v njih javljale nadnaravne sile. Prav preproste razlage v glavnem potrebujejo nadaljnji pojavi, kot so čarovna šibica pa slutnje, spomini, »drugi vid« itd. Vse našete razprave osvetljuje nešteto zgledov in primerov, utemeljuje pa podrobna psihološka razčlenitev; ob njih navaja avtor tudi številna dela tujih literatur.

Zadnja razprava je nastala ob Konnersreuthskih dogodkih in razpravlja o naravi ozdravljenj, vizij, ekstaz, stigem, glosolalije in brezživežnosti, o katerih dopušča avtor v nasprotju z dr. Brecljem, ki se je glede istih vprašanj oglasil pred njim, verjetnost, da so nadnaravnega značaja. Nadnaravno jih je vsaj mnogo laže doumeti nego naravno. J. Rakovec.

Op. ured. V oceni prejšnjega zvezka Zb. spisov v 9. št. naše revije je bil izražen dvom v to, da urednik sam piše tudi opombe ob robu. Kakor smo obveščeni od merodajne strani, so tudi opombe pisateljevo delo.

Ljubljana. Besedilo in celoto uredil France Stelè. Opremil inž. arh. B. Kobè. Ljubljana 1940. Str. 47. Sl. 64.

S to knjigo smo dobili lepega in nazornega posrednika zanimivosti in lepote mesta. Če kdo, je bil Fr. Stelè v resnici poklican k uredniškemu poslu za to delo. Kot dolgoletni konservator je imel mnogo prilike, da se z Ljubljano seznanja tako z zgodovinskega, kakor tudi z oblikovnega stališča. To znanje se mu je v prikupni obliki izoblikovalo v tekstu, ki spremlja ilustrativni del knjige, v katerem je sicer njeno pravo težišče. Na šest poglavij razdeli avtor snov. Lega, Zgodovina, Obličje, Kulturni obraz, Umestnostno središče in Pečat naše usode so poglavja, kjer avtor v zgoščeni besedi izčrpno govori o našem glavnem mestu ter mu da dober, krepak plastičen relief.

V prvem poglavju opisuje pisatelj lego Ljubljane ter ugotavlja njeno izredno važnost z ozirom na zemljepisno in zgodovinsko usodo ter njeno simbolično posredništvo med vzhodom in zapadom. Zgodovinsko spremlja nato bitje in žitje mesta od Ilirov, do naselitve Slovencev ter naposled do narodnega osvobojenja. Obličje mesta je v glavnem nastajalo v treh dobah. Za časa srednjega veka, baroka in v sedanjosti, kjer se posebno pozna stvariteljska roka arhitekta Plečnika. Za prvi dve Ljubljani ugotovi pisatelj: »Tako za srednjeveško kakor za baročno Ljubljano pa velja, da je bila kot celota organsko, smotrno in lepотно vsestransko vzgrajena brez zevajočih vrzeli v notranjščini in brez kričečih neskladnosti z okoljem v zunanjščini.« (Str. 17.) Kulturni obseg je Ljubljana dobila že v srednjem veku, protestantizem kulturno življenje zelo razgiblje, vzcete posebno v baročni dobi, zavestno narodno pa postane šele v glavnem po svetovni vojski, ko postane

pravo duhovno središče slovenskega naroda. Umetnost, ki je tesno zvezana s kulturnim razvojem, se prebudi prav tako v srednjem veku, v času poznogotskega idealizma, Valvazor in njegov krog ustvarijo novo ozračje, še bolj napreduje umetnostno oblikovanje v času baroka, zlasti v 18. stoletju. Tedaj se že pojavi vrsta slovenskih imen in Ljubljana je že tedaj umetnostno središče, ki ne prejema samo, marveč tudi daje. Vrh v umetnostnem razvoju pa sovpada s kulturnim in ta je po svetovni vojski v okviru narodne države. Magistrale knjige je sklepno poglavje, kjer pisatelj strne misli o našem mestu, o njegovi povezanosti z narodom in njegovi lepoti.

Fotografije so odlično delo naših fotoamaterjev, izbrane z okusom in smislom. Oprema inž. arh. Kobeta priča o velikem okusu in temeljnem znanju. Tudi naslovna risba, vzeta po naslovnem listu Dizmove kronike, bi delala čast marsikateremu poklicnemu risarju — umetniku. Dr. S. M.

Mile Budak: Rascvjetana trešnja. Roman iz suvremenog života. Izredna izdaja Matice Hrvatske (Suvremena knjižnica). Str. 1085. Zagreb 1939.

M. Budak ni samo najplodovitejši hrvatski romanopisec zadnjih desetih let, marveč se je z nekaterimi svojimi novelami in zlasti še z monumentalnim kmečkim romanom »Ognjište« (1938) uvrstil med najboljše hrvatske pisatelje sploh. Z »Ognjištem« si je avtor na mah osvojil nedeljeno priznanje vse literarne kritike in publike, kar se nam ne zdi nič čudnega, saj je v tem delu Budak tako rekoč samega sebe prekosil.¹ Je pa »Ognjište« v resnici vrhunec njegovega dosedanjega literarnega ustvarjanja, ki ga bo težko še kedaj dosegel, presegel pa najbrž nikdar ne. Ta roman je nastal v naponu izredne, skoraj ekstatične inspiracije, kakršna je tudi pri največjih umetnikih redka; napisan je bil na dušek z vročično naglico v najsrečnejšem trenutku popolne dozorelosti, kakor sočna rdečerumena breskev, utrgana v rosnem jutru.² Zato pa deluje na bralca tako sveže in neposredno, tako opojno in mogočno, obenem pa avtorja izpostavlja nevarnosti, da se bo odslej vrednost vsakega njegovega dela vzporejala z »Ognjištem« in se ob njem tudi ocenjevala. In tako se je zares zgodilo, da sta bila njegova romana »Direktor Križanić« (1938) in »Rascvjetana trešnja« (1939), ki sta bila deloma napisana sicer pred izidom »Ognjišta«, izšla sta pa za njim, sprejeta mnogo bolj hladno. Bolje je bila ocenjena zbirka novel »Na Veliki petak« (1939) in najnovejši roman »San o sreći« (1940).

»Rascvjetana trešnja« obsega prav tako štiri knjige kakor »Ognjište«, ima pa celo 255 strani več: »Ognjište« je imelo 830 str., »Rascvjetana trešnja« pa 1085. Zato pa je v njej dostikrat čutiti patetično razvlečenost in ponavljanje ter bi se brez vsake škode lahko izpustile cele strani, kar se pri izpljenem in kondenziranem romanu ne bi smelo zgoditi. Prav tako neprijetno občutimo nekoliko prenegel in prisiljen konec, kar je bilo opaziti že pri »Ognjištu«. Množica perečih problemov in pogum, s katerim se jih je Budak

¹ Glej oceno v »Slovincu« 12. oktobra 1938.

² Prim. Budakovo izpoved v radijskem razgovoru, kjer pravi, da je pisal po 10—15 ur na dan in ves roman dovršil v 43 dneh (»Jutarnji list« 4. oktobra 1938). Glej poročilo tudi v »DiS« 1939, str. 116—117.